

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**БІОГРАФІЮ
БІОГРАФІКА
БІОГРАФІСТИКА**

Збірник праць Інституту біографічних досліджень

Електронне наукове видання

Випуск 3

**Сучасна біографіка та біобібліографія:
нові форми і методи дослідницької й інформаційної
роботи, інтеграції та поширення біографічних знань**

**Матеріали XX Біографічних читань
(Київ, 5 червня 2024 року)**

Наукова доповідь з практичними рекомендаціями

**Матеріали до «Українського національного
біографічного архіву»**

Київ 2024

УДК 016:929(477)(066)

Biography. Біографіка. Біографістика : зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. : електронне наукове видання / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; ред. кол.: В. І. Попик (голов. ред.) та ін. – Київ, 2024. – Вип. 3. – 267 с.

Збірник наукових праць та матеріалів Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського присвячений проблемам теорії і методології біографіки, актуальним питанням її досвіду, сучасному стану й перспективним завданням розвитку. У третьому випуску збірника вміщено тези доповідей та повідомлень учасників ХХ Біографічних читань «Сучасна біографіка та біобібліографія: нові форми і методи дослідницької й інформаційної роботи, інтеграції та поширення біографічних знань», які відбулися 5 червня 2024 р. у Києві, наукову доповідь з практичними рекомендаціями за підсумками досліджень 2022–2025 років, а також матеріали до «Українського національного біографічного архіву».

Видання орієнтоване на науковців, які працюють у галузі біографістики, біобібліографії, соціальних комунікацій, розбудови електронних ресурсів біографічної інформації, а також на широке коло осіб, котрі цікавляться вітчизняною історією та культурою.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: В. І. Попик, д-р іст. наук, проф., чл.-кор. НАН України (головний редактор); Л. І. Буряк, д-р іст. наук, проф. (заступник головного редактора); Н. І. Любовець, канд. іст. наук (заступник головного редактора); О. В. Плющик, канд. філол. наук (секретар редколегії); Г. А. Александрова, д-р філол. наук; О. Є. Бондарева, д-р філол. наук, проф.; Т. В. Добко, д-р наук із соц.комунікацій; С. С. Кіраль, д-р філол. наук, проф.; В. В. Томазов, д-р іст. наук; О. М. Яценко, канд. іст. наук.

Рецензенти:

Антонюк Тетяна Дмитрівна, доктор історичних наук, доцент;
Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна, доктор педагогічних наук,
професор.

Публікується за рішенням Ученої ради Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Протокол № 11 від 19.11.2024 р.

У разі передруку публікацій посилання на збірник «Biography. Біографіка. Біографістика» обов'язкове.

No part of this publication may be reprinted without reference to the "Biography. Biographica. Biographistica" collection.

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2024

З М І С Т

Від редакційної колегії	7
XX Біографічні читання	9
Теоретико-методологічні проблеми розвитку сучасної біографіки	20
Попик В. І. Українська біографіка XXI століття: нові виміри.....	20
Голубович І. В. Філософські засади теоретичної біографістики.....	26
Маврін О. О. Перспективи взаємодії біографіки та археографії: теоретичні аспекти	31
Буряк Л. І. Жіночі траєкторії життя на тлі викликів XX століття	35
Можливості і завдання української біографіки в боротьбі з російською агресією	45
Любовець Н. І. Спогади про сучасну російсько-українську війну: наукова рецепція	45
Плющик О. В. Біограми/нарлативи загиблих захисників України на сайтах освітніх закладів	50
Марченко Н. П. Імператив «своїх»: зміна тезаурусу в біографічних виданнях для дітей в Україні часу війни (2014–2024 рр.)	55
Козар Л. П. Окупація Ворзеля 2022 р. в рефлексіях усноісторичних свідчень родини Ігоря і Світлани Покладів	59
Персоналії діячів науки, освіти і культури: сучасне прочитання	70
Вовк О. І. Міжнародні зв'язки в науково-дослідницькій діяльності Василя Назаровича Каразіна (1773–1842)	70
Шалак О. І. Джерела до життєпису фольклориста Миколи Білозерського (1833–1896)	75
Пазюра Н. В. До питання про перспективи дослідження постаті Василя Горленка (1853–1907)	79
Ковальчук О. О. Археографічна діяльність О. Кістяківського – штрихи до інтелектуального портрета.....	82

Бонь О. І. Валеріян Поліщук у документах радянських спецслужб 1920-х рр.	86
Оленич Л. Б. «Перший стрілецький Боян новочасної України»: До 130-річчя від дня народження Романа Купчинського	90
Головко О. В. Родина в житті Володимира Короленка	95
Вечерок О. М. Музей В. Г. Короленка в роки Другої світової війни	100
Мазепа О. М. Діяльність Євгена Архипенка та Миколи Битинського в складі української родовідної установи	105
Яблонський М. Р. В пам'ять про журналіста й редактора Петра Волиняка : жанр некролога	109
Гришина Т. А. Першодруки творів Марти Тарнавської на сторінках часописів «Українського пласту»	114
Чумаковська А. Ю. Публіцистична діяльність Романа Рахманного в Канаді	118
Галярник Н. Р., Гуцуляк О. Б. «Життя, віддане біобібліографії»: до 100-річчя пошанування пам'яті знаного дослідника-біобібліографа, професора Володимира Теодоровича Полека (1924–1999)	121
Кірсанов М. М. Формування моделі підприємницького мислення у здобувачів освіти ЗЗСО інструментами біографістики (на прикладі постаті Петра Яцика)	126
Проблеми колективної біографії як предмет дослідження	131
Березівська Л. Д. Педагоги Незалежної України в енциклопедичному словнику: колективний портрет	131
Томазов В. В. Біографічні дослідження як фактор збереження національної ідентичності надазовських греків в контексті російсько-української війни	135
Гілевич І. Я. Досвід дослідження біографій львівських етнологів 40-х років ХХ ст.: джерелознавчий та науково-методичний аспекти	139
Петровський Е. П. Просопографічний метод в історичному дослідженні постатей та родин (на прикладі роду Гордієвських)..	144
Осіння Н. В. Учені-геологи та розвиток мінералогічних і геологічних кабінетів для освітньо-навчального процесу (мінералогічне розмаїття та бібліографічне оснащення)	151

Смольницька О. О. Реальні та гіпотетичні біографії українських читачів і передавачів літератури на прикладі друкованих і рукописних джерел (фонди Кантональної та Університетської бібліотеки Лозанни, Швейцарія)	156
Болдирєв О. І., Гулак К. Л., Ігнатенко О. П. Науковці Української академії наук у період соціальних криз 1918–1937 років: спроба кількісного аналізу	161
Український мемуарій та епістолярій: перепрочитання крізь оптику поколіннявих, часових і соціальних комунікацій	169
Александрова Г. А. Листи М. І. Стороженка до О. М. Бодянського: вектори комунікації	169
Яблонська О. В. Спогади В. О'Коннор-Вілінської як літературне джерело	173
Мороз І. М. Учні М. Грушевського у сприйнятті І. Крип'якевича (крізь призму висвітлення його мемуарів «Біографічний словник моїх знайомих»)	179
Комарянська Т. В., Котлярова Т. В. Мемуаристи і мемуаристика в «Українському національному біографічному архіві»	182
Новітні форми і методи розбудови електронних ресурсів біографічної інформації: світовий та вітчизняний досвід	189
Вернік Ю. В., Вернік О. Л. «Learning and Development» як засіб забезпечення розвитку віртуальної наукової біографічної лабораторії	189
Босенко О. О. Корекція та редагування записів Українського національного біографічного архіву (УНБА). Методи пошуку і перевірки	194
Климович Н. М. Підтримка та сприяння біографічній дослідницькій творчості за допомогою новітніх онлайн-ресурсів (з досвіду співпраці Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України з партнерами)	197
Бібліографія та джерела біографічних досліджень	203
Патик В. В. Особовий архівний фонд вченого-математика Г. Ф. Вороного Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як джерело до біографії	203

Кононенко В. О. «Лицарі українського ренесансу» (до виходу в світ серії біобібліографічних покажчиків Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого) 206

Сучасна біографіка та біобібліографія: нові форми і методи дослідницької та інформаційної роботи, інтеграції й поширення біографічних знань: Наукова доповідь з практичними рекомендаціями..... 210

Матеріали до «Українського національного біографічного архіву» 256

PUBLICISTIC ACTIVITY OF ROMAN RAKHMANNYI IN CANADA

The report describes the journalistic activity of one of the most prominent exiled social and political figures and publicists of the second half of the 20th century. Roman Rakhmannyi in the Canadian period of his activity.

Keywords: Roman Rakhmannyi, journalism, Ukrainian press, diaspora, third wave of emigration.

УДК 016:929]908В.Полєк(091)

Галярник Надія Романівна,

головна бібліотекарка,

хранителка Іменного фонду проф. В.Т.Полека,

Наукова бібліотека Прикарпатського

національного університету імені Василя Стефаника,

Івано-Франківськ, Україна

e-mail: nadiia.haliarnyk@pnu.edu.ua

Гуцуляк Олег Борисович,

<http://orcid.org/0000-0001-7325-8254>,

кандидат філософських наук, доцент,

учений секретар,

Наукова бібліотека Прикарпатського

національного університету імені Василя Стефаника,

Івано-Франківськ, Україна

e-mail: lib@pnu.edu.ua

«ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ БІОБІБЛІОГРАФІЇ»: ДО 100-РІЧЧЯ ПОШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗНАНОГО ДОСЛІДНИКА-БІОБІБЛІОГРАФА, ПРОФЕСОРА В. Т. ПОЛЄКА (1924–1999)

Акцентовано увагу на біобібліографічній і краєзнавчій діяльності Володимира Теодоровича Полека (1924–1999) — ученого, енциклопедиста, професора кафедри української літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Подано перелік публікацій про В. Т. Полека, наведено факти пошанування його пам'яті, окреслено коло колег і учнів, які

продовжують науково-методологічні підходи вченого в галузі біобібліографістики.

Ключові слова: Володимир Полек, біобібліографія, краєзнавство, Івано-Франківська область.

У 2024 році відзначається 100-річчя від дня народження професора Володимира Теодоровича Полека (27 вересня 1924, м. Станіславів — 19 липня 1999, Івано-Франківськ), вченого-україніста, бібліографа, краєзнавця. Він був беззаперечним авторитетом у царині літературознавства, біобібліографії; прикладом скромного, працьовитого інтелектуала; одним із останніх представників такого класичного типу як «галицький інтелігент». Однією з найістотніших рис В. Т. Полека була всебічна бібліографічна поінформованість, науково-методична компетентність, сумлінність. Уже перші його публікації виявили коло зацікавлень: літературний процес на Прикарпатті в загальному європейському контексті. Працюючи доволі значний час (1955–1974 рр.) бібліографом бібліотеки Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника, він чимало зробив для організації роботи відділу, створення й ведення картотек: основної систематичної картотеки, присвяченої доробку науковців Івано-Франківщини й краєзнавчої. Як дослідник енциклопедичного рівня, В. Т. Полек був залучений до впорядкування бібліографічних матеріалів «Української Радянської Енциклопедії» та в колективному проєкті «Українська література в загальнослов'янському та світовому літературному контексті». У 70-х рр. ХХ ст. В. Т. Полек, працюючи з обмінними фондами бібліотек України, був організатором створення в бібліотеці «Фонду рідкісної книги». Завдяки його наполегливості на даний час маємо унікальне зібрання видань (понад 5 тис. примірників) різноманітних тематик, які активно використовуються студентами, аспірантами й докторантами при написанні наукових робіт.

Одним з головних напрямків зацікавлень професора В. Т. Полека було біобібліографічне краєзнавство Івано-Франківщини. Починаючи з 1959 р. він публікував у масовій і науковій періодиці (в Україні й за кордоном) близько 1600 статей про різноманітні історичні події, про видатних діячів культури й мистецтва як українських, так і європейських, чий життя й діяльність перепліталися з Прикарпаттям. Також він видав декілька тематичних бібліографічних покажчиків, які схвально оцінювалися рецензентами з числа знаних біобібліографів. Заслугою В. Т. Полека є збереження та відкриття для громадського загалу імен і подій, які за тоталітарних і українофобських обставин

викреслювалися з пам'яті народу або замовчувалися. Не одноразово дослідник зазнавав і підозр у пропаганді «українського буржуазного націоналізму», а підготовлене ним видання «Літературне Прикарпаття» (1963 р.) було віддане за наказом радянських бонз «під ніж» (уцілів тільки один примірник в особистій бібліотеці професора). У останнє десятиліття свого життя, паралельно з викладацькою роботою на кафедрі української літератури Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, професор продовжував займатися краєзнавчою біобібліографією, що зрештою втілювалося в укладений ним «Біографічний словник Прикарпаття», у якому зібрано декілька тисяч довідок про визначних уродженців краю. Словник публікувався у вигляді додатків (зшитків) у місцевій періодиці, а повна відредагована електронна версія передана його учнями (І. М. Арабчук, О. Б. Гуцуляк) для використання до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Після смерті професора родина, з метою збереження його надбань, передала особистий архів і книгозбірню в Наукову бібліотеку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, у якій було створено «Іменний фонд професора В. Т. Полека» (понад 10 тисяч одиниць обліку, з них 694 листи, адресовані професорові). Матеріали з архіву й листування стали основою для укладання бібліографічних покажчиків і публікацій його колег і учнів з метою розкриття творчої майстерні професора, популяризації його науково-методичних підходів до роботи з біобібліографістикою.

Внаслідок вивчення багатогранного досвіду й творчого шляху професора В. Т. Полека різними авторами-краєзнавцями (В. М. Бурдуланюк, Б. М. Гаврилів, Г. Горбань, О. М. Блинчук, О. Б. Гуцуляк) було укладено три бібліографічних покажчика [2; 3; 7] (один з них відзначено Дипломом учасника ТОП-10 у номінації «Персональний покажчик» Всеукраїнського бібліотечного «Бібліографічного рейтингу-2019»), видано дві книги-збірники спогадів і матеріалів про нього (за редакцією професора С. І. Хороба) [8; 9], збірник статей про життя й діяльність професора В. Т. Полека (автор — колишній директор Наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника М. В. Бігусяк; за редакцією О. Б. Гуцуляка) [1], публікуються статті в науковій періодиці [3, с. 69–72], проводяться конференції й круглі столи. На сайті Наукової бібліотеки професору та його Іменному фондові присвячені окремі розділи, фотогалерея й відео [4].

За життя професор В. Т. Полек був відзначений обласними преміями імені І. Вагилевича, М. Підгірянки й В. Стефаніка, Грамотою Президії Верховної Ради України. У 1997–1999 рр. В. Т. Полек був головою Громадського об'єднання «Наше місто», почесним членом ряду товариств («Просвіта», Спілки краєзнавців, «Західна брама»). До ювілейних дат у періодиці виходили статті, присвячені життєвому шляху й науковому доробку вченого [3, с. 69–72; 6]. З метою пошанування пам'яті професора В. Т. Полека на фасаді центрального корпусу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка встановлено Меморіальну дошку. У 2010 р. з ініціативи Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України засновано щорічну Івано-Франківську обласну премію імені Володимира Полека в галузі краєзнавства (на 2023 р. — понад 30 лауреатів) [5].

Науково-методологічний досвід професора В. Т. Полека активно застосовується в дослідженнях краєзнавців-біобібліографів, які правомірно називають себе його учнями й послідовниками. Зокрема це стосується професорів Г. Карась, В. Качкана, І. Монолатія, С. Хороба, доцентів Є. Барана, М. Бігусяка, О. Гуцуляка, А. Королька, М. Косила, бібліотекарів Г. Горбань і Н. Галярник, дослідників І. Бондарева, Р. Діда, Ю. Угорчака, М. Шиптура й ін.

1. Бігусяк М. В. Одержимий прикарпатець (у вінок пам'яті професорові Володимирі Полеку) / наук. ред. О. Б. Гуцуляк; відп. ред. М. Ю. Косило. Івано-Франківськ, 2024. 57 с.

2. Володимир Теодорович Полек : бібліографічний покажчик / уклад. Б. Гаврилів. Івано-Франківськ, 1999. 85 с.

3. Володимир Теодорович Полек (1924–1999): біобібліографічний покажчик (до 95-річчя від дня народження) / упоряд. О. Блинчук; наук. ред. О. Гуцуляк. Івано-Франківськ, 2019. 72 с.
URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/pokajchiki/polek.doc>.

4. До 100-річчя відомого бібліографа, професора В. Т. Полека (1924–1999). Наукова бібліотека. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаніка. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/polek-100.php>.

5. Івано-Франківська обласна премія імені Володимира Полека у галузі краєзнавства. Вікіпедія. Вільна енциклопедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Івано-Франківська_обласна_премія_імені_Володимира_Полека_в_галузі_краєзнавства.

6. Полек Володимир Теодорович. Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / упоряд. Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. Івано-Франківськ, 2010. С. 348–349.

7. Полек Володимир Теодорович: бібліографічний покажчик / уклад. В. Бурдуланюк. Івано-Франківськ, 1985. 85 с.

8. Професор Володимир Полек: творчість і доля на тлі доби (спогади, епістолярій різних років, бібліографічний покажчик) / упоряд. С. Хороб. Івано-Франківськ, 2024. 600 с.

9. Сівач духовності: збірник спогадів, статей і матеріалів, присвячений професору Володимирі Полеку / упоряд. С. Хороб. Івано-Франківськ, 2003. 460 с.

UDC 016:929]908(091)

Nadiya Halyarnyk,

Senior Librarian,

Custodian of the Name Fund of prof. V.T.Polek,

Scientific Library,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: nadiia.haliarnyk@pnu.edu.ua

Oleg Gutsulyak,

<http://orcid.org/0000-0001-7325-8254>,

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,

Scientific Secretary,

Scientific Library,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: lib@pnu.edu.ua

**"A LIFE DEDICATED TO BIOBIBLIOGRAPHY":
TO THE 100TH ANNIVERSARY OF COMMEMORATION
A WELL-KNOWN RESEARCHER-BIOBIBLIOGRAPHER,
PROFESSOR V. T. POLEK (1924–1999)**

Attention is focused on the bio-bibliographic and local history activities of Volodymyr Teodorovich Polek (1924–1999) — scientist, encyclopedist, professor of the Department of Ukrainian Literature of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. A list of publications about V. T. Polek is provided, the facts of honoring his memory are given, and the circle of colleagues and students who continue the scientist's scientific and methodological approaches in the field of biobibliography is outlined.

Keywords: Volodymyr Polek, biobibliography, local history, Ivano-Frankivsk region.